

supply for electronic money. Changes in the supply of electronic money will depend on changes in the monetary base, which depend on changes in the amount of cash in circulation outside deposit-taking corporations and from the change in the standards of mandatory reserve, which will depend on the multiplier change in the supply of electronic money.

1. Cohen B. J. Electronic Money: New Day or False Dawn? Review of International Political Economy. – 2001. – Vol. 8. – № 2. DOI: 10.1080/09692290010033376.
2. Weatherford J. The History of Money. New York. Three Rivers Press. 1997. – pp. 245-246.
3. Tanaka T. Possible economic consequences of digital cash. First Monday. 1996. Vol. 1/ – № 2.
4. Berentsen A. Digital Money, Liquidity, and Monetary Policy. First Monday. 1997. – Vol. 2. – № 7.
5. Kochergin D. A. Electronic Money. Moscow. DS Market Publishing House. 2011. – 423 p.
6. BIS. Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries - Figures for 2016. – Available at: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.htm>.
7. Reserve requirement (From Wikipedia, the free encyclopedia). – Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Reserve_requirement.

*УДК 332.12

Вахович І.М., д.е.н., професор, Крисюк Н.М.
Луцький національний технічний університет
Хомицький В.М.
АТ «Райффайзен Банк Аваль», м. Луцьк

ДО ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті зосереджено увагу на питанні дослідження суті фінансової конкурентоспроможності підприємства. Виклад матеріалу, що формує логіку дослідження, полягає у зосередженні уваги на визначення терміну «конкуренція», формуванні ознак даного визначення та обґрунтуванні терміну «фінансова конкуренція». З врахуванням проведених напрацювань, фінансова конкурентоспроможність у статті розглядається як фінансові перспективи підприємства забезпечувати належний рівень фінансового стану та довгостроковий розвиток.

Ключові слова: конкуренція, фінансова конкуренція, конкурентоспроможність, фінансова конкурентоспроможність.

* Вахович І.М., Крисюк Н.М., Хомицький В.М.

Vakhovych I., Krisyuk N., Khomitsky V.

BEFORE THE FOOD FINANCIAL COMPETITION OF THE ENTERPRISE

The article focuses on the research of the essence of the financial competitiveness of the enterprise. The presentation of the material forming the research logic consists in focusing on the definition of the term «competition», the formation of the features of this definition. Such signs include: rivalry; firm struggle for a limited amount of solvent demand; conflict form of rivalry; manifestation of objective processes in economic activity; a means for achieving and ensuring well-being; the process of managing an entity by its competitive advantage in a particular market. The article focuses on the study of one type of competition - financial competition and its process of ensuring - the financial competitiveness of the enterprise.

It is substantiated that special importance in the conditions of resource constraints, among the types of competitiveness, becomes a financial component, because the economic situation, which is observed in Ukraine today, is characterized by a lack of own financial resources of enterprises, low level of capitalization of the economy, and unprofitableness of business entities.

Taking into account the conducted researches, financial competitiveness in the article is considered as financial perspectives of the enterprise to provide the appropriate level of financial condition and long-term development. This definition focuses on financial competitiveness as a development prospect, an appropriate level of financial condition. Accordingly, the study of financial competitiveness, this definition implies from the position of assessing the financial condition.

Thus, it is proved in the article that it is expedient to conduct research on financial competitiveness within the framework of assessing the financial condition of an enterprise, since it is a component of the latter.

Key words: competition, financial competition, competitiveness, financial competitiveness.

Вахович І.М., Крисюк Н.М., Хомицкий В.М.

К ВОПРОСУ ФИНАНСОВОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье сосредоточено на вопросе исследования сути финансовой конкурентоспособности предприятия. Изложение материала, формирует логику исследования, состоит в сосредоточении внимания на определение термина «конкуренция», формировании признаков данного определения и обосновании термина «финансовая конкуренция». С учетом проведенных работ, финансовая конкурентоспособность в статье рассматривается как финансовые перспективы предприятия обеспечивать надлежащий уровень финансового состояния и долгосрочное развитие.

Ключевые слова: конкуренция, финансовая конкуренция, конкурентоспособность, финансовая конкурентоспособность.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У ринкових умовах господарювання для забезпечення основної мети роботи підприємства, зокрема підвищення прибутковості, на перше місце виходять питання конкурентоспроможності.

Особливого значення в умовах обмеженості ресурсів, серед видів конкурентоспроможності, набуває фінансова складова, адже економічна ситуація, яка на сьогодні спостерігається в Україні характеризується нестачею власних фінансових ресурсів підприємств, низьким рівнем капіталізації економіки, збитковістю суб'єктів господарювання.

Фінансова складова конкурентоспроможності пов'язана з параметрами фінансового стану підприємства. Однак сам термін виник не стільки з позиції фінансового аспекту, скільки з позиції конкурентоспроможності товарів та послуг.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. У науковій літературі зустрічаються різні підходи до визначення конкурентоспроможності та фінансових аспектів конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність переважно окреслюють як здатність витримати конкуренцію з аналогічними об'єктами на конкретному ринку [1, с.97].

За словами Шершньової З.Є. та Оборської С.В. конкурентоспроможність підприємства – це рівень його компетенції відносно інших підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його окремих складових: технології, ресурсів, менеджменту (особливо – стратегічного поточного планування), навичок і знань персоналу тощо, що знаходить вираження в таких результируючих показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність тощо. Конкурентоспроможність продукції – ступінь її відповідності на певний момент вимогам цільових груп споживачів або обраного ринку за найважливішими характеристиками: технічними, економічними, екологічними тощо» [2, с.59].

Цілі статті. Метою даного дослідження є обґрунтування суті фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Конкурентоспроможність підприємства з позиції фінансового аспекту слід характеризувати як можливість або здатність підприємства використовувати свої порівняльні переваги у залученні капіталу у відношенні до своїх конкурентів та інших суб'єктів господарювання.

Тому актуальності набуває дослідження проблематики фінансової конкурентоспроможності, яку пропонуємо досліджувати з позиції з'ясування сутності категорії «конкуренція» та «спроможність».

У вільній енциклопедії Вікіпедія, конкуренція розглядається як [3]:

- економічний процес взаємодії і боротьби товаровиробників за найвигідніші умови виробництва і збуту товарів, за отримання найбільших прибутків;

- важливий елемент механізму саморегулювання ринкової економіки і водночас конкретна форма її функціонування;

- суперництво між суб'єктами ринкової економіки за найкращі умови виробництва, вигідну позицію на ринку тощо. Вона є тією ринковою силою, що забезпечує взаємодію попиту і пропозиції, яка урівноважує ринкові ціни.

Портер М. конкуренцію розглядає як суперництво серед існуючих конкурентів часто зводиться до прагнення усіма засобами досягти вигідного положення, використовуючи тактику цінової конкуренції, просування товару на ринок та інтенсивну рекламу [4]. Тобто це процес, що динамічно розвивається, безперервно змінний ландшафт, на якому з'являються нові товари, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси і нові ринкові сегменти [4, с.496].

А.Сміт виділяв такі умови конкуренції [5, с.92]:

- 1) конкуренти повинні діяти незалежно та не в змові;
- 2) кількість конкурентів повинна бути достатньою, щоб виключити надмірні доходи;
- 3) суб'єкти ринку повинні володіти достатнім знанням про ринкові можливості;
- 4) на основі цих знань має базуватися свобода дій суб'єктів ринку;

5) необхідно достатньо часу, щоб обсяг та спрямованість потоку ресурсів стали відповідати бажанню власників.

Як боротьбу фірми за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, що ведеться фірмами на доступних їм сегментах ринку розглядає конкуренцію Юданов А. [6]. Як конфліктну форму суперництва за відносно кращі умови виробництва та збуту товарів, що зумовлює реалізацію конкурентами цільових настанов в області максимізації доходів, збереження та примноження стану, підвищення конкурентоспроможності розглядає конкуренцію Рубін Ю. [7]. Як прояв об'єктивних процесів у господарській діяльності: зниження витрат виробництва або задоволення потреб споживачів розглядає конкуренцію Клименко С., Омеляненко Т., Барабась Д., Дуброва О. [8].

Ерхард Л. розглядає конкуренцію як найефективніший засіб для досягнення і забезпечення добробуту, що дає можливість всім споживачам користуватися результатами прогресу [9].

За словами Фатхутдинова Р.А., конкуренція – це процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами на конкретному ринку (території) для отримання перемоги або досягнення інших цілей у боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних або суб'єктивних потреб у рамках законодавства або в природних умовах [10, с. 153].

Гордон Я. зазначає, що конкуренція – це не просто стан розуму. Конкурентна боротьба вимагає, щоб компанія розуміла необхідність формувати і постійно підтримувати власну конкурентоспроможність [11].

Узагальнення підходів дозволило виявити визначальні ознаки конкуренції:

- суперництво;
- боротьба фірми за обмежений обсяг платоспроможного попиту;
- конфліктна форма суперництва;
- прояв об'єктивних процесів у господарській діяльності;
- засіб для досягнення і забезпечення добробуту;
- процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами на конкретному ринку.

Серед різних видів, вирізняють поняття фінансової конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження теоретичних основ поняття «фінансова конкурентоспроможність підприємства» доцільно почати з визначення його економічної сутності. У своїх роботах Загорський А.Л. використовує таке поняття, як фінансова конкурентоспроможність, проте автор не дає його трактування. Він зазначає, що фінансова конкурентоспроможність визначається фінансовою стійкістю (для чого використовуються коефіцієнти фінансової незалежності, стійкості, забезпеченості власними оборотними активами і т.д.), платоспроможністю (абсолютною, швидкою та загальною ліквідністю, мобільністю оборотних коштів, часткою простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості), швидкістю обороту капіталу (оборотністю активів, власного капіталу, оборотних коштів та їх матеріальної частини, дебіторською і кредиторською заборгованістю), прибутковістю (рентабельністю активів, використанням виробничих фондів, оборотних коштів, праці, власного капіталу, продажів) [12].

Визначає фінансову конкурентоспроможність як здатність підприємства фінансувати свій сталий розвиток, забезпечуючи при цьому нормальну для даної сфери окупність вкладень, рентабельність і збільшення ціни бізнесу Кузнецов Г.П. [13, с.7].

Фінансову конкурентоспроможність трактує як можливість виживання підприємства в умовах постійної конкурентної боротьби завдяки наявності значного внутрішнього фінансового потенціалу підприємства, достатності фінансових ресурсів, доступності позикових ресурсів, спроможності забезпечення високорентабельної діяльності та розширеного відтворення в умовах ринкової трансформації Педченко Н.С. [14, с.124].

Під фінансовою конкурентоспроможністю підприємства розуміє здатність здійснювати конкурентну боротьбу в мінливих ринкових умовах, підтримуючи таку структуру капіталу, яка забезпечує кредитоспроможність і зростання ринкової вартості підприємства Смірнов Ю.О. [15, с. 6].

Фінансову конкурентоспроможність як комплексне поняття, яке відображає ефективність процесів формування і розміщення фінансових ресурсів розглядає Клебанова Т.С. [16].

Жовновач Р.І., визначаючи сутність фінансової конкурентоспроможності підприємства, зазначає, що особливу увагу потрібно звернути на те, що ця категорія повинна відображати такі позиції [17]:

- фінансова конкурентоспроможність підприємства є складовою загальної конкурентоспроможності підприємства;
- фінансова конкурентоспроможність підприємства має відносний характер та передбачає порівняння аналогічних характеристик економічних суб'єктів визначеного товарного ринку та зумовлює необхідність виважено підходити до вибору бази порівняння для отримання об'єктивних результатів;
- фінансова конкурентоспроможність підприємства є динамічною величиною;
- фінансова конкурентоспроможність характеризує положення суб'єкта у конкурентному полі в координатах часу як результат його конкурентної діяльності;
- фінансова конкурентоспроможність підприємства повинна відображати фінансові можливості підприємства адаптуватися до зміни умов зовнішнього та внутрішнього середовища;
- фінансова конкурентоспроможність підприємства повинна відображати активність фінансової діяльності, якість управління фінансами, фінансові можливості та перспективи ефективного функціонування підприємства;
- фінансова конкурентоспроможність підприємства – складний комплексний показник, тому її оцінку не можна звести до визначення єдиного показника.

З урахуванням зазначеного вище, Жовновачем Р.І. сформульоване таке визначення: фінансова конкурентоспроможність підприємства – це комплексна характеристика підприємства, яка характеризує його фінансові можливості для розробки, виготовлення та фінансування необхідних маркетингових заходів, спрямованих на забезпечення реалізації протягом передбачуваних термінів часу

необхідну кількість виробів, що можуть бути затребувані ринком і які, в свою чергу, дозволяють у подальшому отримувати необхідні результати, що гарантовано забезпечують його виживання та розвиток, а також підтверджують його спроможність займати активну позицію на конкурентному ринку у динамічних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища. У даному підході фінансова конкурентоспроможність розглядається як складова загальної конкурентоспроможності підприємства. При цьому прослідковується підпорядкованість фінансової спроможності спроможності маркетинговій.

Узагальнення підходів до визначення фінансової конкурентоспроможності підприємства подано у табл. 1.

Таблиця 1
Узагальнення підходів до визначення фінансової конкурентоспроможності підприємства

Автор	Визначення	Змістовні характеристики
1	2	3
Загорський А.Л. [12]	Визначається фінансовою стійкістю (для чого використовуються коефіцієнти фінансової незалежності, стійкості, забезпеченості власними оборотними активами і т.д.), платоспроможністю (абсолютною, швидкою та загальною ліквідністю, мобільністю оборотних коштів, часткою простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості), швидкістю обороту капіталу (оборотністю активів, власного капіталу, оборотних коштів та їх матеріальної частини, дебіторською і кредиторською заборгованістю), прибутковістю (рентабельністю активів, використанням виробничих фондів, оборотних коштів, праці, власного капіталу, продажів)	Характеризується показниками фінансового стану

Продовження табл. 1

1	2	3
Жовновач Р.І. [17, с.227]	Комплексна характеристика підприємства, яка характеризує його фінансові можливості для розробки, виготовлення та фінансування необхідних маркетингових заходів, спрямованих на забезпечення реалізації протягом передбачуваних термінів часу необхідну кількість виробів, що можуть бути затребувані ринком і які, в свою чергу, дозволяють у подальшому отримувати необхідні результати, що гарантовано забезпечують його виживання та розвиток, а також підтверджують його спроможність займати активну позицію на конкурентному ринку у динамічних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища	Характеристика фінансових можливостей
Клебанова Т. С. [16]	комплексне поняття, яке відображає ефективність процесів формування і розміщення фінансових ресурсів	
Кузнецов Г.П. [13, с.7]	здатність підприємства фінансувати свій сталий розвиток, забезпечуючи при цьому нормальну для даної сфери окупність вкладень, рентабельність і збільшення ціни бізнесу	
Смірнов Ю.О. [15, с. 6]	здатність здійснювати конкурентну боротьбу в мінливих ринкових умовах, підтримуючи таку структуру капіталу, яка забезпечує кредитоспроможність і зростання ринкової вартості підприємства	
Чухрій М.В. [18, с.28]	Здатність здійснювати конкурентну боротьбу в ринкових умовах, що змінюються, підтримуючи таку структуру капіталу, яка дає змогу забезпечувати кредитоспроможність і зростання ринкової вартості підприємства, що дозволяє конкретизувати це поняття, виділити найсуттєвіші чинники та критерії їх зростання	Здатність здійснювати конкурентну боротьбу

Відповідно, дослідження фінансової конкурентоспроможності дане визначення передбачає з позиції оцінки фінансового стану.

Висновки. Таким чином, дослідження фінансової конкурентоспроможності доцільно проводити у межах оцінки фінансового стану підприємства, адже вона є складовою останнього.

1. Гудзь О.Є. Фінансові стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства/ О.Є.Гудзь/ - Фінансовий простір. - № 4 (12). - 2013. - с.97-103.
2. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Навч. Посібник / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.
3. Вільна енциклопедія. Вікіпедія. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
4. Портер Майкл Э. Конкуренция: пер. с англ. / Майкл Э. Портер. – М.: Изд. Дом «Вильямс». – 2005. – 608 с.
5. Паламарчук М.М. Категорія конкуренції: аналітичний огляд еволюційного розвитку наукової думки/ М.М.Паламарчук // Агроінком. – 2012. - № 6. – с.91-94.
6. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика: [учеб.- практич. пособие] / Юданов А. Ю. – М.: Акалис, 1996. – 272 с.
7. Рубин Ю.Б. Теория и практика предпринимательской конкуренции: [учеб. для студ. вузов] / Рубин Ю. Б. – [7-е изд.]. – М.: Маркет ДС, 2008. – 608 с.
8. Эрхард Л. Благосостояние для всех / Людвиг Эрхард; пер. с нем. – М.: Дело, 2001. – 335 с.
9. Роу, А. Дж. Креативное мышление (Как добиться успеха в новом веке) / А. Дж. Роу. – М., 2007.
10. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг: учебник [для студ. ВУЗов] / Р.А. Фатхутдинов. – Изд. 3-е. – СПб.: Изд-во «Питер», 2003. – 347 с
11. Гордон Я.Х. Целевая конкуренция / Я.Х. Гордон; пер. с англ. С. Жильцов, И. Малкова, Е. Федорова. – М.: Изд-во «Вершина», 2006. – 368 с.
12. Загорский А.Л. Конкурентоспособность интегрированных бизнес-групп/ А.Л. Загорский . - СПб: РОСТ. - 2004.- 342 с.
13. Кузнецов Г.П. Финансовая конкурентоспособность предприятий сферы транспортно- экспедиционных услуг / Г.П. Кузнецов; СПбГИЭУ. - СПб., 2004. - 142 с.
14. Педченко Н.С. Конкурентоспроможність як об'єкт фінансового аналізу/ Н.С. Педченко // Регіональні перспективи. – 2001. – № 1(14). – С. 123-125.
15. Смірнов Ю.О. Формування механізму управління фінансовою конкурентоспроможністю підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук / Ю.О. Смірнов. - Київський національний економічний університет. – Маріуполь: Приазовський державний технічний університет Міністерства освіти і науки України, 2007. – 18 с.
16. Клебанова Т. С. Оценка финансовой конкурентоспособности предприятий на основе использования панельных данных / Т. С. Клебанова, Е. А. Сергиенко,

- Л. С. Гурьянова // Конкурентоспроможність: проблеми теорії та практики : монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 264 с.
17. Жовновач Р.І. Інтегральне оцінювання рівня фінансової конкурентоспроможності підприємств // Р.І. Жовновач / Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2013, вип. 24. – с. 226-231.
18. Чухрій М. В. Фінансова конкурентоспроможність підприємств та її складові / М. В. Чухрій // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 27–29.

*УДК 332.2.01

Гаврилюк О.О., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

У статті розглянуто економіко-організаційні механізми управління ефективністю використання сільськогосподарських земель. Запропоновано методи покращення інформаційного забезпечення у процесі використання угідь на локальному рівні.

Ключові слова: облік, ефективність, стійке землекористування, управління, інформаційне забезпечення.

Navryliuk O.

INFORMATION BASE OF AGRICULTURAL LAND-USE EFFICIENCY

The article deals with the economic-organizational mechanisms of management of the efficiency of agricultural land use. Methods of improvement of information provision in the process of land use at the local level are offered. According to the strategy of economic development, agriculture is one of the priorities of the national economy. Land resources as the basis of agriculture are considered to be limited and non-renewable, therefore the key task is their rational use, which depends on the awareness of the subjects of management of the efficiency of their activities.

According to the strategy of economic development, agriculture is one of the priorities of the national economy. Land resources as the basis of agriculture are considered to be limited and non-renewable, therefore the key task is their rational use, which depends on the awareness of the subjects of management of the efficiency of their activities. Efficiency of agricultural land use is a factor that has a significant impact on the

* Гаврилюк О.О.